

فرش دستباف ایرانی هر گره، یک نفس؛ هر نقش، یک خاطره

امروز، ۲۰ خردادماه، روز ملی فرش دستباف ایران است؛ روزی که یادآور هنر بی‌بدیل دستان هنرمندی است که تار و پود عشق را بر دار قالی می‌تنند و نقش خاطره را بر بوم رنگارنگ آن می‌نگارند. فرش دستباف، تنها یک زیرانداز نیست؛ این میراثی است گرانبها که از دل تاریخ جوشیده و در جان فرهنگ ما ریشه دوانده است.

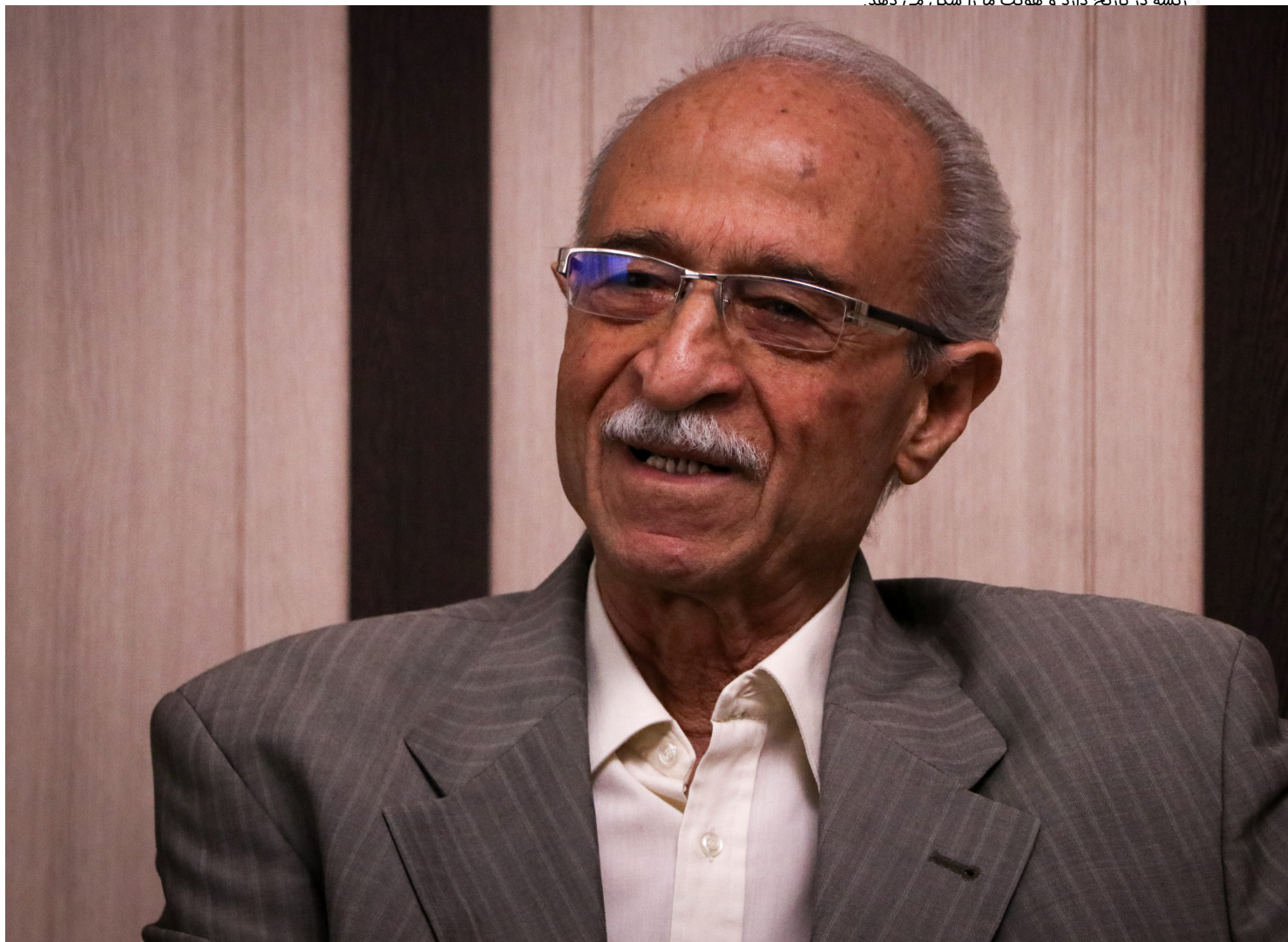
به گزارش روابط عمومی اتاق بازرگانی تبریز، از دیرباز، فرش دستباف ایرانی به خصوص آذربایجان شرقی، نه فقط زینت بخش خانه ها، بلکه سفیر فرهنگی این سرزمین بوده است. هر گره ای که بر آن زده می شود، قصه ای دارد؛ قصه ی رنج و امید، شادی و غم، عشق و دلدادگی. نقوش اسلیمی، بته جقه ها، گل ها و پرندگان، هر کدام رمزی هستند از دنیای پر رمز و راز هنر ایرانی.

اما پشت این زیبایی خیره کننده، دستان پینه بسته ای قرار دارد که با صبر و حوصله، تار و پودها را به هم گره می زنند. قالیبافان، این هنرمندان بی ادعا، با تمام وجود پای دار قالی می نشینند و روح خود را در نقش ها می دمند. چه بسیار مادرانی که لالایی هایشان را در گوش فرزندانشان زمزمه کرده اند و همزمان، دستانشان فرش هزار نقش را بافته است. چه بسیار پدرانی که با امید به آینده ای روشن، نقشه هایی پر از آرزو را روی فرش ها ترسیم کرده اند.

رنگ، عنصری جادویی در فرش دستباف است. رنگ ها نه فقط چشم را نوازش می دهند، بلکه احساسات را برمی انگیزند. قرمز، نماد عشق و شور؛ آبی، نشانه ی آرامش و صلح؛ سبز، مظهر حیات و سرزندگی؛ و زرد، یادآور خورشید و امید. هر رنگ، داستانی دارد و در کنار رنگ های دیگر، سمفونی بی نظیری را خلق می کند.

اما متأسفانه، این روزها حال و روز فرش دستباف خوب نیست. تحریم ها، مشکلات اقتصادی و ظهور رقبای جدید، باعث شده اند که صادرات فرش ایرانی به شدت کاهش یابد. تمامی فعالان این عرصه از رنگرز گرفته تا قالیباف و فروشنده و صادرکننده، با مشکلات معیشتی فراوانی دست و پنجه نرم می کنند و بیم آن می رود که این هنر اصیل با تداوم این وضعیت به فراموشی سپرده شود.

در روز ملی فرش دستباف، بار دیگر صدای فعالان این هنر- صنعت این سرزمین را می شنویم. صدایی که از اعماق جان برمی آید و خواستار حمایت است. حمایت از هنری که ریشه در تاریخ دارد و همت ما را شکا

احد هریسچیان، رئیس اتحادیه صادرکنندگان فرش دستباف استان آذربایجان شرقی، از فعالان قدیمی و باسابقه، در عرصه فرش دستباف تبریز، به تشریح وضعیت نابسامان و افول چشمگیر این هنر-صنعت ملی پرداخت.

هریسچیان که خود بیش از نیم قرن از عمرش را صرف این حرفه کرده و ریشه های خانوادگی اش نیز تا دو نسل پیش در همین حوزه فعالیت داشته اند، پرده از مشکلات و موانع

متعددی برداشت که حیات فرش دستباف ایران را تهدید می کند.

هریسچیان با اشاره به آماری تکان دهنده، از سقوط آزاد صادرات فرش دستباف ایران خبر داد و متذکر شد: در سال ۱۳۷۳، حجم صادرات فرش دستباف ایران به ۷ میلیارد دلار می رسید، در حالی که اکنون این رقم به ۳۰ میلیارد دلار تنزل یافته است.

وی عامل اصلی این افول را از یکسو تحریم های بین المللی و از سوی دیگر قوانین خلق الساعه داخلی دانست و بیان کرد: این موارد به شدت این بخش را تحت تأثیر قرار داده است.

رئیس اتحادیه صادرکنندگان فرش دستباف استان آذربایجان شرقی توضیح داد: از دست رفتن بازارهای سنتی و پر سود، به ویژه در کشورهایی مانند عربستان سعودی و آمریکا که از مشتریان دائمی فرش اصیل ایرانی بودند، ضربه مهلکی به پیکره این صنعت وارد کرده و صادرات فرش کشور را به حداقل ترین میزان خود رسانده است.

هریسچیان با اشاره به قدمت ۳۰۰۰ ساله فرش دستباف ایران که نمادی از تمدن و فرهنگ غنی این سرزمین است، هشدار داد: کاهش صادرات فرش، تنها یک بحران اقتصادی نیست، بلکه موجب از بین رفتن حیثیت فرهنگی ما می شود.

وی یادآور شد: زمانی ایران در جایگاهی بود که حتی اجازه استفاده از نقشه های اصیل ایرانی را به بافندگان کشورهای رقیب نظیر افغانستان، هند و پاکستان نمی داد، اما امروز، وضعیت به گونه ای است که بازارهای داخلی نیز مملو از طرح ها و نقشه های فرش های کشورهای همسایه شده است، به همین دلیل عاقبت فرش دستباف تبریز و حتی ایران را روشن نمی بینم.

چالش ربات باف ها و نیاز به بازنگری در طراحی

هریسچیان با تأکید بر اینکه یکی از بزرگترین چالش ها در حوزه فرش دستباف، ظهور دستگاه های ربات باف است، بیان کرد: این دستگاه ها فرشی را که بافت سنتی آن دو سال به طول می انجامید، در عرض تنها یک ماه تولید می کنند. این سرعت، هرچند به ظاهر پیشرفت است، اما بزرگترین چالش ها و صدمه های حوزه فرش دستباف را به همراه دارد و اصالت و ارزش هنری آن را تحت الشعاع قرار می دهد.

این فعال حوزه فرش در پاسخ به این دغدغه که آیا طرح های سنتی فرش دستباف با دکوراسیون های مدرن امروزی همخوانی ندارد، اذعان کرد: دیگر خبری از طرح های شلوغ قدیمی نیست.

وی راهکار را در حفظ اصالت و ساختار فرش دستباف ایرانی، در کنار نزدیک کردن طرح آن به سلیقه و دکوراسیون های امروزی خانه ها دانست و تأکید کرد: طرح های جدید و متناسب با سلیقه های روز نیز اکنون در بازار قابل دسترس است.

هریسچیان به جلسات منظم اتحادیه صادرکنندگان فرش سراسر کشور اشاره کرد و گفت: در آن مشکلات این حوزه به تفصیل بررسی می شود. محور اصلی این مباحث، از بین بردن پیمان سپاری ارزی برای فرش، فعال سازی رایزنی های بازرگانی در کشورهای هدف و گشایش بازارهای جدید صادراتی با همکاری و حمایت دولت است.

وی به کشورهای جدید و ثروتمند آفریقایی اشاره کرد که می توانند پتانسیل های صادراتی بالایی برای فرش ایران داشته باشند.

این تولیدکننده بر اهمیت برندسازی تأکید کرد و با اشاره به وجود تولیدکنندگان باسابقه و دارای برندهای خاص خود، اذعان کرد، درصد بالایی از ما در تبلیغات و در حوزه برندسازی موفقیت نداریم. تولیدکنندگانی را موفق تر هستند که نقشه و طرح مختص به خود را دارند و آن را در عمل پیاده می کنند.

هریسچیان بار دیگر از دولت و وزارت خارجه خواست تا با بازگشایی مسیرهای صادراتی و حمایت از تولیدکنندگان، بازاری را که از دست دادیم را دوباره به دست بیاوریم.

وی همچنین به مشکل بیمه قالیبافان اشاره کرد و حل این مسئله را گامی بزرگ در راستای رفع بخش بزرگی از مشکلات این حوزه دانست.

همچنین، تأکید کرد: باید به اصالت فرش، دستباف توجه کنیم و اجازه ندهیم دنگ کشه ها، از نام و آواز فرش، اصبا، ادات، به نفع خود بهره بردار، کنند.

لزوم اصلاح سیاست های ارزی

احمد عظیم زاده، رئیس کمیسیون فرش، صنایع دستی و گردشگری اتاق بازرگانی تبریز، ضمن تبریک روز ملی فرش با انتقاد از تأثیر منفی تحریم های داخلی بر فعالیت های اقتصادی، خواستار بازنگری در سیاست های موجود شد.

وی اظهار داشت: تحریم های داخلی بیش از تحریم های خارجی، فعالان اقتصادی را با مشکل مواجه کرده و مانعی جدی در مسیر تولید و صادرات کشور ایجاد کرده اند. عظیم زاده در ادامه با اشاره به سیاست پیمان سپاری ارزی، آن را یکی از عوامل اصلی رکود صنعت فرش کشور دانست و گفت: پیمان سپاری ارزی، صنعت فرش را فلج کرده و موجب کاهش چشمگیر توان صادراتی فعالان این حوزه شده است. در حالی که صادرکنندگان هیچ گونه ارز دولتی دریافت نمی کنند، الزام به پیمان سپاری قابل توجیه نیست. وی با اشاره به افت شدید صادرات، اعلام کرد: صادرات فرش کشور که پیش از این به حدود دو میلیارد دلار در سال می رسید، اکنون به ۳۹ میلیون دلار کاهش یافته است. زمانی فرش ایرانی بخش قابل توجهی از بازارهای جهانی را در اختیار داشت، اما اکنون این سهم به شدت تنزل یافته است. اطمینان دارم در صورت لغو الزامات ارزی، صادرات کشور به ویژه در حوزه فرش، بار دیگر رشد خواهد کرد.

رئیس کمیسیون فرش، صنایع دستی و گردشگری اتاق تبریز همچنین با بیان اینکه حدود ۱۷ سال است که واردات مجدد فرش ایرانی به کشور ممنوع است، افزود: در صورت صدور مجوز بازگشت مجدد فرش ایرانی، می توان فرایندهایی نظیر شست و شو، روفه گری و رنگرزی را در داخل کشور انجام داد و از این طریق اشتغال زایی ایجاد کرد. در حال حاضر این فرآیندها عمدتاً در کشور ترکیه انجام می شود.

وی تأکید کرد که تاکنون بارها در این زمینه با وزیر صنعت، معدن و تجارت رایزنی کرده و همچنان پیگیر حل این مشکل است.

عظیم زاده همچنین بر لزوم توجه به نیازها و خواسته های بازارهای جهانی تأکید کرد و گفت: علیرغم کیفیت برتر فرش ایرانی، فرش هند به دلیل قیمت پایین تر، سهم عمده ای از بازار جهانی را به خود اختصاص داده است. این مسئله تهدیدی جدی برای جایگاه فرش دستباف استان به شمار می رود.

گزارش: فاطمه امیر

